

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Davida Hipšra a soudců Milana Podhrázkého a Jiřiny Chmelové v právní věci žalobkyně: **T. R.**, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 5, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 12. 2024, č. j. 16 Ad 14/2023-163,

t a k t o :

- I. Návrh žalobkyně na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se z a m í t á .**
- II. Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III. Žádný z účastníků **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I.

[1] Žalobkyně podala u Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 5. 2023, č. j. X, jímž byly zamítnuty její námitky proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 3. 2023, č. j. X, ve věci starobního důchodu žalobkyně.

[2] Městský soud usnesením ze dne 23. 12. 2024, č. j. 16 Ad 14/2023-163, věc postoupil Krajskému soudu v Praze. Městský soud poukázal na to, že žalobkyně v podané žalobě (v jejím záhlaví) označila jako svou adresu X. K výzvě soudu ohledně žádosti o osvobození od soudního poplatku předložila nájemní smlouvu ze dne 27. 9. 2021 na užívání bytu na adrese X a dodatek k nájemní smlouvě ze dne 27. 9. 2022. Lustrací v evidenci obyvatel bylo

zjištěno, že žalobkyně má od 15. 8. 2013 trvalý pobyt hlášen na ohlašovně – X. K výzvě soudu na adresu skutečného pobytu žalobkyně dne 26. 7. 2024 uvedla, že trvalé bydliště má na adrese X, v žalobě uvedla pouze korespondenční adresu (X). Městský soud proto uzavřel, že pro určení bydliště žalobkyně je určující faktický stav, který plyne nejen z prohlášení žalobkyně, ale i z předložené nájemní smlouvy na adrese X. Z uvedených důvodů postoupil městský soud věc k projednání a rozhodnutí věcně a místně příslušnému Krajskému soudu v Praze.

II.

[3] Proti tomuto usnesení podala žalobkyně (dále jen „stěžovatelka“) v zákonné lhůtě kasační stížnost, ve které k věci samé toliko uvedla, že „trvá na zákonném postupu před nestranným a nezávislým správním soudem, a to i s neochvějným a zákonně podloženým odůvodněním celého rozhodnutí na podkladě nezlomných důkazů“. Současně stěžovatelka navrhla, aby jí soud ustanovil zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

III.

[4] Přípisem ze dne 13. 2. 2025, č. j. 7 As 6/2025-15, vyzval Nejvyšší správní soud stěžovatelku k prokázání osobních, majetkových a výdělkových poměrů za účelem rozhodnutí o návrhu na ustanovení zástupce, a to ve lhůtě 7 dnů od doručení tohoto přípisu. Tato výzva byla stěžovatelce doručena dne 14. 2. 2025. Na uvedenou výzvu soudu stěžovatelka ve stanovené lhůtě (ani doposud) nereagovala.

[5] Podle § 35 odst. 10 věta první s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

[6] Z citovaného ustanovení vyplývá, že účastníku řízení lze ustanovit zástupce tehdy, jestliže jsou kumulativně splněny dvě podmínky: 1) jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, a 2) je to nezbytně třeba k ochraně jeho zájmů.

[7] Z citovaného ustanovení dále plyne, že existenci předpokladů pro osvobození navrhovatele od soudních poplatků je třeba zkoumat vždy, žádá-li navrhovatel o ustanovení advokáta, neboť se jedná o okolnost individuálního charakteru, která se týká přímo navrhovatele.

[8] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

pokračování

[9] Je přitom na účastníku, aby dostatečně konkrétně sdělil soudu, jaké jsou jeho osobní a majetkové poměry a současně předložil důkazní prostředky prokazující jeho nemajetnost. Nesplní-li účastník tuto svou povinnost, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004-50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS) a žádost zamítne. Stejně tak ji zamítne, jsou-li údaje sdělené účastníkem řízení neúplné nebo nepravdivé (viz např. rozsudky Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009-88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS, a ze dne 4. 7. 2017, č. j. 6 As 180/2017-10).

[10] S ohledem na to, že stěžovatelka na výzvu k prokázání osobních, majetkových a výdělkových poměrů nereagovala a nedoložila požadované údaje, nemohl soud posoudit, zda jsou u ní dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků je přitom podmínkou *sine qua non* pro ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 10 s. ř. s.), a tato nebyla splněna. Nejvyšší správní soud proto návrh stěžovatelky na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti zamítl (výrok I).

IV.

[11] S ohledem na usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 - 19, podle něhož v případech, kdy kasační stížnost směřuje proti procesnímu rozhodnutí učiněnému v řízení o žalobě, jakým je také usnesení o postoupení věci příslušnému soudu, nemusí být stěžovatel v řízení o kasační stížnosti zastoupen advokátem a není povinen hradit soudní poplatek, netrval Nejvyšší správní soud na podmínce zastoupení advokátem a úhradě soudního poplatku ani v posuzované věci (srov. např. rozsudky ze dne 21. 6. 2017, č. j. 3 As 116/2017-20, ze dne 28. 6. 2017, č. j. 4 As 114/2017-63, ze dne 12. 12. 2017, č. j. 7 As 339/2017-22 atd.). Vzhledem k povaze rozhodnutí, proti kterému kasační stížnost směřuje, lze o kasační stížnosti rozhodnout a posoudit její důvodnost.

[12] Nejvyšší správní soud posoudil kasační stížnost v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů a zkoumal přitom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.).

[13] Kasační stížnost není důvodná.

[14] S ohledem na to, jakým způsobem je v nyní projednávané věci formulována kasační argumentace stěžovatelky, považuje Nejvyšší správní soud za vhodné připomenout, že kasační stížnost je opravný prostředek směřující proti pravomocnému rozhodnutí krajského soudu (§ 102 s. ř. s.). Jedná se o mimořádný opravný prostředek. V rámci řízení o kasační stížnosti se zkoumá, zda se správní orgán, resp. krajský soud nedopustily vad či nezákonnosti v řízení, pro které by jejich rozhodnutí bylo nutno zrušit. Nejvyšší správní soud je povolán pouze k přezkumu v rozsahu vymezeném stěžovatelkou. Řízení o kasační stížnosti je totiž ovládáno zásadou dispoziční. Obsah, rozsah a kvalita kasační stížnosti předurčují obsah, rozsah a kvalitu následného soudního rozhodnutí. Je-li tedy kasační stížnost kuse zdůvodněna, je tak předurčen nejen rozsah přezkumné činnosti soudu, ale i obsah rozsudku soudu. Soud není povinen ani oprávněn domýšlet argumenty

za stěžovatelku. Takovým postupem by přestal být nestranným rozhodčím sporu, ale přebíral by roli advokáta (srov. rozsudek rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 8. 2010, č. j. 4 As 3/2008-78, či usnesení Ústavního soudu ze dne 6. 1. 2020, sp. zn. II. ÚS 875/20, ze dne 14. 9. 2021, sp. zn. I. ÚS 776/21).

[15] V nyní posuzované věci je třeba vyjít z toho, že v případě věci důchodového pojištění se neuplatní obecné pravidlo pro určení místní příslušnosti uvedené v § 7 odst. 2 s. ř. s., podle kterého nestanoví-li tento nebo zvláštní zákon jinak, je k řízení místně příslušný soud, v jehož obvodu je sídlo správního orgánu, který ve věci vydal rozhodnutí v prvním stupni nebo jinak zasáhl do práv toho, kdo se u soudu domáhá ochrany.

[16] Místní příslušnost soudů ve věcech důchodového pojištění upravuje § 7 odst. 3 s. ř. s., podle kterého je k řízení příslušný krajský soud, v jehož obvodu má navrhovatel bydliště nebo sídlo, popřípadě v jehož obvodu se zdržuje.

[17] Podle § 7 odst. 6 věty první s. ř. s. není-li soud, u něhož byl návrh podán, k jeho vyřízení místně příslušný, postoupí jej k vyřízení soudu příslušnému.

[18] Podle usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 6. 2004, č. j. Nad 79/2004-25, publ. pod č. 371/2004 Sb. NSS, se za bydliště fyzické osoby podle § 7 odst. 3 s. ř. s. považuje „*místo, kde tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat (...). Určení místní příslušnosti podle pravidla druhého, tj. podle místa, kde se navrhovatel zdržuje, se uplatní teprve tehdy, když místní příslušnost krajského soudu nelze určit podle pravidla prvního, tj. podle místa bydliště žalobce, a to např. proto, že v České republice neexistuje žádné místo, kde by žalobce bydlel s úmyslem zdržovat se zde trvale.*“ Pro určení místní příslušnosti je tak v daném případě rozhodující, co se rozumí pod pojmem „bydliště“ stěžovatelky, zda adresa trvalého pobytu, její skutečné bydliště, či jí uvedená korespondenční adresa.

[19] Podle komentáře správního řádu soudního „*bydlištěm zákon označuje místo (...) kde osoba bydlí, tj. kde se trvale zdržuje. Při určování místní příslušnosti podle bydliště osoby tak rozhoduje faktický stav, který nemusí být totožný s ohlašovaným pobytem podle správních předpisů.*“ (Vopálka, V., Mikule, V., Šimůnková, V., Šolín, M. Správní řád soudní. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 16). Rovněž dostupné komentáře občanského soudního řádu k pojmu „bydliště fyzické osoby“, kteréžto určuje její obecný soud, vychází z toho, že bydlištěm se rozumí místo pobytu, tedy místo, ve kterém se daná osoba zdržuje s úmyslem zdržovat se zde trvale. Tento pojem nelze zaměňovat s pojmem „trvalý pobyt“, jež užívají předpisy, které upravují evidenci obyvatel. Rozhodující tedy není, kde je fyzická osoba přihlášena k pobytu, ale její bydliště skutečné, faktické. Tím je třeba rozumět obec nebo městský obvod, kde daná osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat, tedy kde má byt, rodinu nebo kde pracuje, jestliže zde také bydlí. Rovněž podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu (srov. např. usnesení ze dne 2. 6. 2005, sp. zn. 30 Cdo 444/2004, dostupné na www.nsoud.cz) „*[o]bsah pojmu ‚bydliště‘ (...) není totožný s obsahem pojmu ‚trvalý pobyt‘, kterého užívají předpisy správního práva upravující evidenci obyvatel. Bydlištěm fyzické osoby se rozumí obec, resp. městský obvod, v němž tato osoba bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat.*“

pokračování

[20] Nejvyšší správní soud neshledal žádný důvod, aby se od výše citované interpretace pojmu bydliště odchýlil, a dospěl k závěru, že bydlištěm fyzické osoby podle § 7 odst. 3 s. ř. s. je místo, kde tato osoba bydlí s úmyslem zdržovat se zde trvale. Při určování místní příslušnosti soudu podle bydliště osoby tak rozhoduje faktický stav, který nemusí být totožný s ohlašovaným pobytem podle správních předpisů.

[21] V nyní posuzovaném případě stěžovatelka k dotazu městského soudu uvedla jako adresu svého bydliště, kde fakticky bydlí s úmyslem zdržovat se zde trvale, adresu X. K této skutečnosti předkládala uzavřenou nájemní smlouvou na užívání bytu na předmětné adrese. Na základě těchto zjištění městský soud dospěl k závěru, že místně příslušným soudem v posuzované věci je Krajský soud v Praze, protože adresa bydliště stěžovatelky se nachází podle přílohy č. 2 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, v obvodu tohoto soudu.

[22] V podané kasační stížnosti tvrzení o svém bydlišti stěžovatelka nijak nezpochybnila, neuvedla ani žádný konkrétní důvod, proč s postoupením věci Krajskému soudu v Praze nesouhlasí, resp. proč byl procesní postup městského soudu vadný či nezákonný. Pouze obecně uvedla, že trvá na zákonném postupu před nestranným a nezávislým správním soudem. V této souvislosti je třeba znovu zdůraznit, že městský soud vycházel z informací, které mu poskytla sama stěžovatelka, a na jejich základě dospěl k závěru o místní příslušnosti Krajského soudu v Praze, který náležitě odůvodnil. Jiné informace dosud v řízení před městským soudem nevyplývaly. Závěr městského soudu se stěžovatelce v podané kasační stížnosti nepodařilo zpochybnit, resp. se o to ani nepokusila. Za této situace nelze dospět k závěru, že se městský soud dopustil vad či nezákonnosti v řízení, pro které by jeho rozhodnutí bylo nutno zrušit.

[23] S poukazem na shora uvedené důvody Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

[24] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud v souladu s § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka nebyla v řízení o kasační stížnosti úspěšná, proto nemá právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaná měla ve věci úspěch, podle § 60 odst. 2 s. ř. s. jí však právo na náhradu nákladů řízení ve věcech důchodového pojištění nenáleží.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

.

V Brně dne 25. března 2025

David Hipšr
předseda senátu